

Aansluiting mbo-opleidingskoppeltabel van het SBB bij de richtingindeling van de SOI van het CBS

Sue Westerman

04-12-2024, besproken met Marike Knape, SBB

Inleiding

De mbo-opleidingen zijn in de mbo-opleidingskoppeltabel voorzien van een richtingindeling die bedoeld is om te gebruiken voor analyse- en rapportagedoeleinden. Deze indeling wordt beheerd door de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB)¹. Het is een indeling van mbo-opleidingscodes naar vier aggregatieniveaus: hoofdgroepen (=domeinen), subgroepen, beroepsopleidingen =(dossier meest recente schooljaar) en beroepen (=opleidingscode meest recente schooljaar).

De indeling is continu aan verandering onderhevig. Wijzingen vinden voornamelijk plaats binnen de twee laagste aggregatieniveaus, beroepsopleiding en beroep. Er verschijnt minimaal een keer per jaar een nieuwe versie van de koppeltabel waaraan nieuwe opleidingen zijn toegevoegd, en waarin wijzigingen zijn doorgevoerd voor al bestaande opleidingscodes. In de regel wordt de tabel niet vaker dan 3 keer per jaar geactualiseerd.

Voorafgaand aan publicatie van een nieuwe versie van de mbo-opleidingskoppeltabel wordt de werkgroep mbo-opleidingskoppeltabel hierover geïnformeerd, en ook voor commentaar voorgelegd. In de werkgroep zijn diverse partijen vertegenwoordigd, de mbo-raad, DUO, Onderwijsinspectie, OCW, onderwijsinstellingen en CBS.

Tijdens het overleg van 20 april 2021 met de werkgroep mbo-opleidingskoppeltabel is besproken in hoeverre er bij de betrokkenen belangstelling was om de richtingindeling die het CBS gebruikt op te nemen in de mbo-opleidingskoppeltabel als een extra kenmerk. De Standaard Onderwijsindeling die door het CBS wordt gebruikt sluit qua niveau aan bij de niveaus die in het mbo worden onderscheiden, maar gebruikt voor de richting de International Classification of Education and Training 2013², de ISCED-F 2013. De codes van de ISCED-F 2013 worden door het CBS toegewezen aan het door de overheid bekostigde onderwijs dat in Nederland gevolgd kan worden. De indeling wordt gebruikt in verschillende internationale onderzoeken, zoals die van de UOE (UNESCO, OECD, EUROSTAT) waarvoor door het CBS op jaarlijkse basis gegevens over gediplomeerden en geslaagden worden geleverd.

Door de ISCED op te nemen in de mbo-opleidingskoppeltabel vergroot dit de toepassingsmogelijkheden daarvan, en om die reden was de werkgroep van mening dat het zeker nuttig is de classificatie toe te voegen.

In deze notitie wordt toegelicht hoe de mbo-opleidingskoppeltabel en de ISCED-F 2013 zich tot elkaar verhouden en met elkaar in verband kunnen worden gebracht. Daarnaast wordt ingegaan hoe het opnemen van de ISCED-F 2013 codes bij het verschijnen van nieuwe opleidingen vormgegeven kan worden.

¹ [MijnSBB - Kwalificatieregister](#)

² <http://uis.unesco.org/en/topic/international-standard-classification-education-isced>

Naam van de variabele in de mbo-opleidingskoppeltabel: SOI of ISCED-F 2013

De Standaard Onderwijsindeling (SOI) van het CBS is een classificatie van opleidingen naar niveau en richting. Deze classificatie gebruikt het CBS als sinds 1978, maar met ingang van 2016 wordt voor het meten van onderwijsrichting alleen nog de ISCED-F 2013 gebruikt.

De ISCED-F 2013 is een indeling met drie aggregatieniveaus, 12 broad fields of hoofdgroepen, 34 narrow fields of subgroepen en 94 detailed fields of detailgroepen. Het CBS heeft binnen de detailgroepen nog een extra detaillering aangebracht, de rubrieken. Dit is dus een CBS-eigen indeling, en voor internationaal vergelijkend onderzoek niet relevant.

Afspraken

1. De naam van de classificatie die aan de mbo-opleidingskoppeltabel toegevoegd wordt ISCED-F 2013 detailgroep genoemd (en niet SOI) om duidelijk te maken dat het gaat om de Internationale classificatie van onderwijsrichting, en opleidingen zijn ingedeeld volgens de uitgangspunten van deze indeling. Dat deze door het CBS gebruikt wordt als richtingindeling van de SOI is bijzaak.
2. De rubrieken worden niet opgenomen, omdat dit voor het doel waarvoor de ISCED-F 2013 wordt toegevoegd aan de mbo-opleidingskoppeltabel niet relevant is. Daarnaast is het onwenselijk omdat het uitgangspunt is om alleen indelingen beschikbaar te stellen die meerwaarde hebben voor gebruikers boven dat wat al beschikbaar is en de mbo-opleidingskoppeltabel niet onnodig uit te breiden met extra indelingen.
3. Van de ISCED-F 2013 worden alleen de detailgroepen opgenomen, en niet de bovenliggende aggregatieniveaus omdat deze afgeleid kunnen worden met schakelschema's die beschikbaar zijn op de website van CBS.

Verband ISCED-F 2013 en mbo-opleidingskoppeltabel

Kwalificatie(dossier)

Het CBS kent een ISCED-F2013 code toe aan iedere opleidingscode, zowel voor de kwalificaties als voor de kwalificatiedossiers. Om de mbo-opleidingen in te delen volgens de definities van de ISCED-F 2013 moet bij voorkeur ook op dit niveau de koppeling gemaakt worden. Beroepen of beroepsopleidingen zijn namelijk niet altijd homogeen qua richting van de onderliggende opleidingen, in ieder geval niet voor zover het de richting volgens de definities van de ISCED-F 2013 betreft.

Beroep

Het laagste aggregatieniveau van de mbo-opleidingskoppeltabel, de beroepen, bevat per beroep meerdere opleidingscodes. Een beroep is dus een verzameling actuele en historische opleidingscodes die zijn gegroepeerd op grond van vakinhoudelijke verwantschap. Binnen een groep kan het echter voorkomen dat de inhoud van opleidingen wel verschilt uitgaande van de definities van de ISCED-F 2013. De meerderheid van de beroepen is homogeen qua onderliggende detailgroepen van de ISCED-F 2013, echter niet in alle gevallen (61 van de 524 beroepen, koppeltabel 2021-2022). Hieronder ter illustratie een aantal voorbeelden, gekwantificeerd met het aantal gediplomeerden in 2019:

MBO-beroep	ISCED-detailgroep	CREBOCODE	KWALIFICATIE NAAM	Aantal
creatief vakman	houtbewerking, papier-, kunststofverwerking, keramiek	25052	Ontwerpend Meubelmaker	18
		93681	Creatief vakman (Glazenier)	4
		93682	Creatief vakman (Keramist)	13
		93686	Creatief vakman (Ontwerpend Meubelmaker)	74
	textiel-, kleding-, schoenen-, en leervervaardiging	25051	Ontwerpend Leer- en Textielverwerker	4
		93684	Creatief vakman (Hoedenmaker)	12
		93685	Creatief vakman (Lederwarenmaker)	16
zelfstandig medewerker travel en hospitality	secretariële en administratieve ondersteuning	90621	Frontofficemedewerker (Informatiemedewerker)	1
		90622	Frontofficemedewerker (Receptionist)	31
	toerisme en vrijetijdsbesteding	25354	Zelfstandig medewerker travel & hospitality	387
		94090	Reizen (Verkoper reizen)	8
technisch leidinggevende	elektro- en energietechniek	94291	Installeren (Leidinggevend monteur elektrotechnische installaties)	51
		94292	Installeren (Leidinggevend monteur werktuigkundige installaties)	13
	management bedrijfs- en personeelwetenschappen	25161	Technisch Leidinggevende	233
		25529	Technisch Leidinggevende	16
	voertuigtechniek, scheepsbouw- en vliegtuigbouwkunde	93384	Werkplaatsmanagement Mobiliteitsbranche (Werkplaatsmanager f)	5

Beroepsopleiding

Actuele kwalificatiedossiers komen 1-op-1 overeen met beroepsopleidingen. Het CBS kent ook aan ieder kwalificatiedossier een ISCED-F 2013 code toe omdat deelnemers zich soms inschrijven op een bepaald kwalificatiedossier en hierover ook volgens de ISCED-F 2013 gerapporteerd moet kunnen worden. Wanneer er binnen een kwalificatiedossier aan de onderliggende kwalificaties verschillende detailgroepen zijn toebedeeld, krijgt de code van de meer actuele kwalificatie en/of die met de grootste omvang qua aantal gediplomeerden prioriteit boven de andere codes.

In vrijwel alle gevallen is het kwalificatiedossier gecodeerd met een van de ISCED-F 2013 codes die zijn toegekend aan de onderliggende kwalificaties. Er is één beroepsopleiding waarvan de code niet gelijk is van een van de onderliggende, dit betreft beroepsopleiding bc405

Werkvoorbereiden/uitvoeren die is gecodeerd met detailgroep 0710 techniek en technische dienstverlening. Code 0710 is een code van de narrow fields van de ISCED-F 2013 aangevuld met een 0, wat wil zeggen dat de opleiding te breed is om op een meer gedetailleerd niveau te coderen, maar wel voldoet aan de definities van narrow field 071. De onderliggende beroepen vallen dan ook in een van de meer gedetailleerde ISCED-F 2013 detailgroepen.

Advies coderen volgens ISCED-F 2013

Om opleidingen te voorzien van correcte codes van de ISCED-F 2013 zou bij voorkeur de koppeling op basis van de opleidingscodes gemaakt moeten worden. Wanneer er vanuit de SBB-beroepen een koppeling gemaakt moet worden is er voor het merendeel van de beroepen een 1-op-1 koppeling mogelijk, daar waar er binnen 1 beroep meerdere detailgroepen vallen kan de ISCED-F 2013 code van bovenliggende verwijzend dossier worden overgenomen.

Of een beroep homogeen is qua onderliggende ISCED-codes is afhankelijk van de periode waarop de gegevens betrekking hebben omdat het in veel gevallen historische kwalificaties betreffen die anders zijn gecodeerd dan de meer actuele. Als er dus geen deelnemers of gediplomeerden meer zijn in die kwalificatie kan een beroep homogeen zijn qua samenstelling van de ISCED-codes.

De verwachting is dat er bij gebruikers van de mbo-opleidingskoppeltabel geen problemen zullen ontstaan met het maken van de juiste koppeling omdat er meestal op basis van opleidingscodes een koppeling gemaakt kan worden, en als dat niet het geval is het aantal deelnemers in een niet homogene beroepsgroep gering zal zijn.

Planning en afspraken m.b.t. toewijzing codes bij verschijnen van nieuwe opleidingen

Door werkgroep van de mbo-opleidingskoppeltabel is de wens uitgesproken om bij publicatie van een nieuwe versie van de mbo-opleidingskoppeltabel deze ook te voorzien van ISCED-F 2013 codes.

Het CBS voorziet de nieuwe opleidingen in de mbo-opleidingskoppeltabel van codes van de ISCED-F 2013 nadat deze door de minister zijn vastgesteld en gepubliceerd in de Staatscourant. Het CBS publiceert na de oktobervaststelling en een eventuele tussentijdse vaststelling de nieuwe opleidingscodes voorzien van de codes van de ISCED-F 2013 op de website van het CBS³. Publicatie van de nieuwe mbo-opleidingskoppeltabel op de website van SBB volgt daarna.

Afspraken m.b.t. tot 'leveren' van deze codes zijn formeel vastgelegd.

³ [ISCED-F 2013 richting | CBS](#)